

DIEDERIK DE GEUS

VAN DE STRAAT

Hoe een beschadigde hoofdagent
het leven weer oppakt

ALFABET UITGEVERS
2025

Proloog

Daar sta ik dan, voor de laatste keer. Vandaag lever ik mijn politiespullen in vanwege mijn eervolle ontslag. Ik merk dat het me raakt. Het warme, familiale en met prachtige mensen gevulde bureau Hoorn – ik ga het zó missen. Natuurlijk blijf ik er welkom en zal ik eens in de zoveel tijd langsgaan om een bakkie te doen, maar dit deel van mijn reis binnen het politiewerk zit er na vandaag op voor mij.

Mijn vertrouwde politiejas en mijn kogelwerend vest. Ik moet ze allebei inleveren. De bloedvlekken zitten er nog in. Van mezelf of van anderen, ik weet het niet meer. Ook mijn toegangspas, waarmee ik in het hele land ieder politiebureau binnen kan komen. Mijn oog valt op mijn pasfoto. Die toont een jonge, onvoorbereide agent. Hij is gestoken in het oude lichtblauwe overhemd voorzien van een klipstropdas, zoals we dat nog droegen in 2003, toen ik op de Politieacademie zat en deze foto werd gemaakt. Ik zie de vreugde in mijn ogen, het enthousiasme waarmee ik dit werk in stapte. Ik was trots, energiek en klaar om de wereld te verbeteren. Onwetend nog van alles wat me te wachten stond. Als een spons nam ik alles wat

ze me op de Politieacademie leerden in me op. Als een jonge hond zag ik iedere melding die voorbijkwam als een glimmende rode bal waar ik achteraan moest rennen. Ik wilde alles meemaken, alles ervaren en altijd vooraan staan. Niet alleen, maar samen, als een team of een duo, als lid van de blauwe familie. Zij zouden hun leven geven voor dat van mij, en ik het mijne voor dat van hen.

Het voelt alsof ik dat ook heb gedaan: mijn leven geven voor dit werk. Want wat heeft het me veel gekost om me zeventien jaar lang van noodmelding naar noodmelding te haasten en me steeds weer op het gevaar en de dreiging te storten. Ik stond niet alleen altijd vooraan, ik stond ook altijd áán. Uiteindelijk ben ik mezelf voorbij gehold. De opeenstapeling van zware en traumatische meldingen is me te veel geworden. Terwijl ik dacht dat ik die meldingen niet te veel aandacht moest geven en ze wel van me af zou kunnen schudden, kregen ze me onbewust steeds meer in hun macht. Stressdromen veranderden in nachtmerries en levensechte herbelevingen. Mijn energie ging steeds verder achteruit en ik kon ineens niet meer op mijn lijf vertrouwen. Tussen de meldingen en de diensten door was er onvoldoende tijd om bij te komen. Ik wilde door en ik moest door. Tot mijn lijf me terugriep. Ik viel uit met zware PTSS en bleef maar vallen en vallen en vallen. Een diepe zwarte leegte in waarin ik depressief en opgebrand de bodem raakte.

Maar man, man, man, wat heeft dit werk me ook veel gebracht. Samen met de mooiste collega's mocht ik levens redden en boeven vangen. De orde handhaven en vrede brengen. Ruzies sussen en mensen troosten. Mijn

collega's waren als broers en zussen, een enkeling als een moeder of vader, en onze band zo sterk als die van een familie. Samen maakten we heel veel moois mee, waarvoor ik ontzettend dankbaar ben. En waar ik trots op ben.

Daarom kan ik nu, vijf jaar nadat ik ben uitgevallen, inderdaad eervol met ontslag. Zo voelt het ook. Als ik mijn spullen straks heb ingeleverd, kan ik het politiebureau met geheven hoofd verlaten. De zwarte kisten maken plaats voor kleurrijke sneakers en ik hoef niet meer op te letten of ik losse patronen (kogels) in mijn jas- of broekzakken heb. De bodycam hoeft niet meer op mijn borst om alles om me heen vast te leggen, ik mag mijn camera nu op mezelf richten voor gezellige selfies met mijn kids en mijn nieuwe liefde. Mijn vuurwapen, peperspray, handboeien en wapenstok ga ik missen, maar ik mag ze achterlaten. Ik zal ze niet meer nodig hebben en mag mijn handen vrijhouden om mijn kinderen te dragen, mijn geliefde vast te houden en om in gebed de Heer te danken voor deze nieuwe fase in mijn leven. Mijn lichaam en hart hoef ik niet meer achter het kogel- en steekwerend vest te verstoppen. Ik mag mijn hart laten zien en blootleggen in dit boek. Elke dag mag ik er steeds meer op vertrouwen dat ik veilig ben in het hier en nu. Ik mag trots zijn dat ik ondanks de PTSS en de depressie weer naar het licht geklommen ben, ben gekomen waar ik nu ben. Waar ik mezelf liefheb, voor mijn kinderen kan zorgen, een betrokken en liefdevolle broer en zoon kan zijn en zelfs mijn liefde en aandacht mag geven aan de nieuwe liefde in mijn leven. En bovenal dat ik die liefde mag ontvangen van haar. Dankzij mijn levenslust en de

liefde van de mensen om me heen ben ik als een feniks aan het herrijzen uit mijn as.

Ik voel me gezegend en ben God dankbaar voor de mensen om me heen en het nieuwe doel dat ik in mijn leven heb. Ik mocht een nieuwe manier vinden om anderen te kunnen helpen en een waardevolle bijdrage te leveren, namelijk door mijn verhalen te delen. Door ze op te schrijven en het land door te reizen om er presentaties over te geven. Mijn eerste boek, *Niets is wat het lijkt*, schreef ik om iedereen inzicht te geven in de breedte en de diepte van het politiewerk. Wat ik niet verwacht had, maar wat voor mij heel veel extra waarde gaf aan dat boek, was dat heel veel mensen steun bleken te hebben aan mijn verhaal. Er waren collega's die zich erin herkenden en besloten in therapie te gaan. Anderen twijfelden of ze wel door wilden met hun politieopleiding en vonden in mijn boek redenen om toch door te gaan. Partners en zelfs kinderen van agenten lazen het en kregen eindelijk inzicht in het werk van hun geliefde of ouder en konden daarover samen in gesprek. Ze kregen dankzij het boek enigszins inzicht in de heftigheid van het werk en dat betekent ontzettend veel voor mij. Er is sinds de dag waarop het boek is verschenen geen dag voorbijgegaan waarop ik geen berichten ontving van mensen die geraakt zijn door mijn verhalen en me een hart onder de riem steken, me bedanken en/of hun eigen verhaal delen. Daarvoor ben ik dankbaar. En daarom schrijf ik door.

Ik neem jullie opnieuw mee de diensten in, om te laten zien wie wij zijn als agenten, dat ook wij geraakt kunnen worden en ook ons hart kan bloeden. Dat we altijd blijven

zoeken naar oplossingen, dat we blijven strijden voor veiligheid en gerechtigheid en ons onvermoeibaar inzetten voor kwetsbare personen. Laten we samen terugblikken op talloze situaties die ik nooit van mijn leven meer zal vergeten. Van de hectiek, tot de humor en de horror. Beseffende dat duizenden agenten en andere hulpverleners dagelijks dit soort situaties meemaken en daar veel te weinig over spreken.

Oud naar nieuw

Oudjaarsnacht was altijd een test – een test van geduld, alertheid en de capaciteit om een glimlach te behouden terwijl de wereld om je heen losging. De lucht scherp van de kou, de straten gehuld in lichte mist gemengd met de vasthangende rook van vuurwerk, de branderige kruitgeuren. In de stad voelt iedereen dan de spanning. Oudjaarsnacht, een nacht die altijd iets magisch heeft, maar ook een nacht die is komen te staan voor gevaar en chaos. Als politieagent sta je altijd in het hart van de drukte, je uniform draag je als een superheldencape, klaar om zorg te dragen voor de orde en veiligheid te midden van het feestgedruis.

Elke oudjaarsnacht voelde anders. Het was de nacht waarin mensen hun zorgen achter zich lieten, waarin hun vreugde de boventoon voerde, maar ook de nacht waarin onvoorziene drama's en conflicten snel uit de hand konden lopen.

Ik zie mezelf nog gaan op 1 januari 2016. Mijn collega en ik ontvingen om drie minuten na middernacht de allereerste melding van dat jaar: een steekpartij in een woning in de wijk Risdam in Hoorn. Na drie minuten

met alcoholvrije kinderchampagne op het bordes te hebben gestaan om collega's een fijn nieuwjaar te wensen, snelden we onze dienstvoertuigen in en scheurden we naar de melding. Een jongen van achtentwintig jaar was met een mes in zijn buik gestoken en ernstig gewond. De dader zou een bekende zijn van het slachtoffer en was op de vlucht geslagen. Ze zouden een persoonlijk conflict hebben gehad. We reden het hek uit bij het bureau, de lucht was gevuld met de kleurenpracht van ontploffende vuurpijlen en ander siervuurwerk. En overal knalde het. Het was een kabaal van heb ik jou daar en tussen de knallen door loeide onze sirene. Zoals onze sirene moeite had om ruimte te vinden tussen het kabaal, zo hadden wijzelf moeite om ruimte te vinden om de politieauto tussen de mensen, het vuurwerk en de verschillende brandjes op straat door te manoeuvreren. De woning waar het slachtoffer zich bevond was niet ver bij het bureau vandaan. We reden direct de woonwijk in tegenover het bureau, waar veel feestende bewoners op straat stonden. Grote potten vuurwerk werden afgestoken, mensen wensten elkaar het beste voor het nieuwe jaar. Natuurlijk rekent niemand op een snel aankomende politieauto op dat moment. Midden op straat stond een vuurwerkfontein. We moesten zo snel mogelijk door, dus ik kon niet anders dan eroverheen rijden, waardoor het ding omviel. In mijn achteruitkijkspiegel zag ik de fontein horizontaal over de weg spuiten. Wat zullen die mensen gedacht hebben? Verderop in de wijk waren brandjes gesticht waar groter vuurwerk in werd gegooid. Ik stuurde ons dienstvoertuig de stoep op, waardoor mensen voor ons

aan de kant moesten. Dit is iets wat je nooit in je leven verwacht mee te maken: op uitgerekend dit tijdstip van A naar B te moeten snellen in een poging iemands leven te redden. Aangekomen renden we de woning in om eerste hulp te verlenen en om de situatie onder controle te krijgen. De neergestoken jongen zat onder het bloed. In de woning waren veel mensen aanwezig, die allemaal flink geëmotioneerd waren, wat natuurlijk begrijpelijk was. We controleerden de situatie, zochten uit of de dader echt weg was en binnen een paar minuten was het veilig genoeg voor de ambulance om ook deze kant op te komen. Wij bleven ter plaatse voor de veiligheid van het ambulancepersoneel en wachtten tot het slachtoffer veilig achter in de ziekenwagen lag.

Van de recherche hoorde ik later dat het vermoedelijk om een schuld was gegaan van twee tientjes. De dader had het blijkbaar een goed idee gevonden om die te komen opeisen tijdens de jaarwisseling. Waar hebben we het over? Ik zou uit eigen zak zo twintig euro gegeven hebben als ik de hele situatie daarmee had kunnen voorkomen. De verdachte wisten we een aantal dagen later aan te houden.

Als agent was het mijn taak om de hele oudjaarsnacht alert te blijven, altijd voorbereid op het onverwachte. Het geluid van feestvuren, gelach, en verre knallen vulde de lucht en achter iedere hoek wachtte een nieuwe uitdaging op ons. Ik heb gezien hoe de nacht zijn eigen ritme volgde: de eerste knallen van mensen die hun vuurwerk vroeg in de avond aan het testen waren, een moment van bijna stilte van halftwaalf tot middernacht, dan een

luid gedreun van knallen, het eerste gerinkel van flessen, gevolgd door schreeuwen, veel beweging op straat, mensen op weg naar uitgaansgelegenheden, gevolgd door ongevallen, vernielingen en geruzie, waarna de roes uiteindelijk weer plaatsmaakte voor kalmte. De hele nacht was de dreiging van chaos nooit ver weg. En juist op deze onvoorziene momenten, wanneer de grens tussen controle en anarchie vervaagde, vond ik mijn ware uitdaging als agent.

Ik zie mezelf nog aan komen rennen om brandweerlieden te beschermen bij het blussen van een brand op straat. Ze werden bekogeld met zwaar vuurwerk en bierflesjes. Toen de aanstichters ons zagen, renden ze snel weg. Maar vanuit verschillende woningen ging de belaging door en werd er zwaar vuurwerk onze kant op gegooid. Ik ben er graag om andere collega's en hulpverleners te beschermen, maar als de cobra's je om de oren vliegen voelt het behoorlijk onveilig. Wij hebben niets om ons te beschermen: geen helmen, geen schilden, vaak niet eens back-up. In die nachten waren we ook vaak bezig om allerlei blokkades te ontmantelen, de ene steviger dan de andere, en hadden we te maken met vele brandhaarden. Kerstbomen, bankstellen, zelfs hele caravans gingen in vlammen op. Gelukkig was de gemeente ook altijd aanwezig op deze avond, om de blokkades met aanhangwagens en grijpers zo snel mogelijk weg te halen voordat het rond middernacht helemaal los zou gaan. Na middernacht trokken de medewerkers van de gemeente zich terug, omdat het anders te gevaarlijk voor ze zou worden op straat. Ik maakte zelfs mee dat

ambulancepersoneel werd geïntimideerd bij een woning toen ze hulp probeerden te verlenen aan een bewusteloos slachtoffer. En dat collega's van de ambulance bedreigd, bespuugd en zelfs getrapt werden terwijl ze een slachtoffer in hun ambulance probeerden te krijgen. Niemand leek in de nacht van oud en nieuw veilig; ik zal dat soort walgelijk gedrag nooit begrijpen. Dronken mensen die de ambulances in klimmen of onze politieauto's proberen vast te zetten met fietsen of (brandende) rommel – je kunt het zo gek niet verzinnen of wij maken het in deze nacht mee. Terwijl er eigenlijk gefeest zou moeten worden, moeten wij tijdens oud en nieuw op-en-top alert zijn op elke vorm van gevaar. En wat ons het meest raakt, is dat er collega's zijn die door deze traumatische oudjaarsnachten uit dienst raken als gevolg van extreem geweld, vaak door middel van buitensporig gebruik van (illegaal) vuurwerk. Waar gaat dat over? Ik hoop met heel mijn hart dat het landelijke vuurwerkverbod er snel doorheen komt. Het is balen voor de normale burger die met kinderen wat vuurwerk afsteekt maar alle noodhulpverleners, artsen, ziekenhuismedewerkers en dierenliefhebbers zullen de vlag uithangen op dat moment.

Sinds ik ben uitgevallen, breng ik oudjaarsnacht thuis op de bank door. De laatste jaren is het na middernacht al snel rustig bij mij in de straat en ben ik aan mezelf overgeleverd. Aan de herinneringen, de spanning, de paniek, de eenzaamheid en het gemis. Het missen van het prachtige politiewerk. Ik hoor je denken: al dat geweld en gevaar in die nachten, wat mis je daaraan? Ik denk dat ik de saamhorigheid met de collega's onderling het meest

mis. Een intiem moment dat je met elkaar deelt in plaats van met je familie. Van de collega's van de meldkamer, de leidinggevendenden, de arrestantenverzorging tot onze partners van de ambulance en de brandweer: wij zijn die nacht als familie. Niet wetend wat voor gekkigheid de nacht gaat brengen, zijn we eensgezind en hebben we één gezamenlijke missie. Doel één van de missie: aan het einde van deze bijzondere nachtdienst met z'n allen weer veilig naar huis. Doel twee: de openbare orde handhaven en de veiligheid van personen en goederen. Doel drie: zichtbaar en aanspreekbaar aanwezig zijn, de-escalerend optreden en een nog dikkere huid hebben dan anders.

Het is een nacht waarin we de gekste dingen meemaakten. Er was de jongen die tijdens het afsteken van vuurwerk in de Hoornse binnenstad door een dak was gevallen. Hij viel acht meter omlaag en had zwaar letsel. Een ander jaar blies een vader van eenenvijftig jaar in Medemblik zijn hand en gezicht weg tijdens het experimenteren met zwaar vuurwerk. Hij overleed ter plekke en liet drie kinderen achter. In Opperdoes was er in de tijd voordat ik bij de politie kwam altijd veel heftig geweld en waren er extreme vernielingen, waardoor er tot op de dag van vandaag iedere oudjaarsnacht extra politie aanwezig is in het dorp. Ze steken daar veel illegaal vuurwerk af, verzamelen in de weken voor de jaarwisseling caravans en bankstellen om 's nachts in de fik te zetten. Ook ik werd een keer ingedeeld voor deze dienst. Tijdens de briefing kregen we te horen dat we vooral in onze dienstauto moesten blijven zitten en niet zelfstandig op groepen af moesten stappen. Als het zou escaleren konden we van-

uit Alkmaar de ME laten aanrukken. Na een goed uurtje observeren had ik door wie er die avond de harde kern vormden. Er stond een grote groep op een grasveld zwaar en illegaal vuurwerk af te steken. Er stonden brandende tonnen naast een speeltuintje waar lukraak cobra's en grote vuurpijlen in werden gegoooid. De groep had ons al meerdere keren voorbij zien rijden en meerdere bewoners uit de wijk hadden de politie gebeld omdat de situatie steeds meer uit de hand begon te lopen. Ik checkte even met mijn collega en gaf aan er wel vertrouwen in te hebben, want ik wilde toch contact proberen te leggen met de groep. Mijn collega was het eens met de proactieve aanpak en we stapten uit ons voertuig. De groep keek raar op van ons aantreden. Ze waren blijkbaar al een aantal jaren gewend dat agenten op afstand bleven, zoals de landelijke afspraak geldt tijdens oud en nieuw. Ik zag nog net dat een meisje uit de groep snel wat illegaal vuurwerk wegstopte in haar beha. Ze stak haar borst vooruit en riep zodat de hele groep het zou horen: 'Zie dat nu maar eens van me af te pakken, agentjes.'

De hele groep keek naar ons en dit was zo'n moment waarop je met één opmerking de sfeer van de hele avond en nacht kunt bepalen. Ga je er serieus op in en ga je het illegale vuurwerk vorderen met als mogelijk resultaat dat je een jonge meid moet aanhouden als ze niet meewerkt? Ga je er niet op in, met het gevaar dat de groep denkt dat ze over je heen kunnen lopen? Wat mij altijd hielp in dit soort situaties, was om niet op je strepen te gaan staan of te dreigen met een aanhouding of geweld, maar om een heel ander wapen in te zetten: humor.

‘Pas maar op dat het niet ontploft, je hebt al niet veel zitten daar,’ zei ik met een knipoog tegen het meisje. De groep moest lachen en het ijs was gebroken. Ik had gelukkig goed ingeschat dat het meisje het wel kon hebben. Dat leer je in ons werk: je leert mensen lezen, situaties inschatten. Leert hoe je een situatie kunt controleren, ervoor kunt zorgen dat die niet escaleert. Humor blijkt in die gevallen vaak het sterkste wapen. De groep toonde begrip en de rust keerde weder, in ieder geval voor eventjes.

*

Deels ben ik dankbaar dat ik niet meer vooraan hoef te staan, dat ik dit jaar niet bang hoef te zijn dat de cobra's, stoeptegels of bierflesjes me om de oren vliegen. Maar tegelijk mis ik het dienstbare werk. Ondanks het feit dat het me een aantal keer bijna mijn leven kostte, ik er ziek van ben geworden, ik er eindeloze nachtmerries aan heb overgehouden, mijn huwelijk erdoor ten einde is en ik nooit meer zal terugkeren bij de politie op de straat, verlang ik nog iedere dag naar het politiewerk. Ook in dat opzicht is de politie als familie: als je ze niet om je heen hebt, mis je ze ontzettend.